

PROF. DR.

AHMET ŐİMŐIRGİL

KAYI^{-VII}

OSMANLI TARİHİ

KUTSAL

İTTİFAKA KARŞI

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	9
ÖNSÖZ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

II. SÜLEYMAN HAN	13
TAHTA GEÇİŞİ	15
İSTANBUL'DA KARIŞIKLIK	16
PADİŞAHA ASİ Mİ OLDU? DÜŞMANA KAL'A MI VERDİ?	18
ÂLEMİ HARABA VERDİNİZ!.....	20
SİYAVUŞ PAŞA'NIN ŞEHİT EDİLMESİ	21
SANCAK-I ŞERİF ALTINDA	23
CEPHELERDE DURUM	26
LEHİSTAN CEPHESİ.....	28
ŞEHİTLER YURDU, DÜŞMANA VERİLİR Mİ?	30
ŞANLI EĞRİBOZ MÜDAFAASI	32
YEĞEN OSMAN PAŞA.....	35
BELGRAD'IN KAYBI.....	37
SULH TEŞEBBÜSLERİ.....	38
KARA GÜN DOSTU: SELİM GİRAY.....	40
NİĞBOLU DAĞLARINI AŞIP GELDİK!.....	44
SADRAZAM FAZIL MUSTAFA PAŞA.....	47
BELGRAD'IN ZAPTI.....	49
VEFATI VE ŞAHSİYETİ	50

İKİNCİ BÖLÜM

II. AHMED HAN.....	53
TAHTA ÇIKIŞI.....	55
SALANKAMEN SAVAŞI.....	56

YAZIK SENİN NAM U ŞANINA!.....	58
KADI ALİ PAŞA'NIN HİLELERİ	60
HANYA MUHASARASI	63
TÜRK-OSMANLI ANANESİ	64
BELGRAD ÖNÜNDE NEMÇELİLERE DARBE	66
VARADİN KUŞATMASI.....	67
SAKIZ ADASI'NIN ELDEN ÇIKMASI.....	69
SAKIZ'IN ZAPTI.....	71
VEFATI VE ŞAHSİYETİ	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

II. MUSTAFA HAN	77
TAHTA ÇIKIŞI	79
İLK FAALİYETLER	80
RAHATI KENDİMİZE HARAM KILDIK!.....	81
LUGOŞ ZAFERİ	84
AZAK'TA ŞANLI MÜDAFAA	87
ULAŞ MUHAREBESİ	89
AZAK KALESİ'NİN DÜŞMESİ.....	92
HATALI MEŞVERET.....	94
ZENTA FACİASI.....	96
BARIŞA DOĞRU.....	102
ANTLAŞMA YERİ VE TARAFLARI.....	104
GÖRÜŞMELER.....	106
ANTLAŞMANIN SONUÇLARI.....	109
OSMANLI-RUS BARIŞI.....	111
ASAYİŞİN TEMİNİ	113
HALKIN REFAHI İÇİN GAYRETLER.....	115
KAPIKULU OCAKLARI'NIN TANZİMİ	117
KIRIM MESELESİ	118
ŞEYHÜLİSLAM FEYZULLAH EFENDİ	119
DEVLET GİRAY'IN BÜYÜK CÜRETİ	121
İSYAN BAŞLANGICI	124
KÜFRÂN-I NİMET ETMEYİNİZ!	125

FERMANINIZ ÜZERE HAREKET EYLEDİM!.....	128
PADİŞAH KİM OLACAK?.....	131
İŞ BİTTİ, SÖZ TÜKENDİ!.....	133
VEFATI VE ŞAHSİYETİ.....	135
MEFTUNÎ & İKBALÎ.....	138

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

III. AHMED HAN	141
TAHTA ÇIKIŞI VE İLK FAALİYETLERİ.....	143
İHTİLÂLCİLERİN TEMİZLENMESİ.....	144
OSMANLI- RUS ÇATIŞMASININ NEDENLERİ.....	148
LEHİSTAN MESELESİ.....	149
PRUT SEFERİ.....	151
RUSLARIN AMAN DİLEMESİ.....	153
BALTACI-KATERİNA.....	156
YUSUF NÂBÎ.....	159
MORA SEFERİ.....	162
SERİ FETİHLER.....	164
VARADİN MEYDAN MUHAREBESİ.....	167
TEMEŞVAR'IN DÜŞMESİ.....	169
EFLÂK VOYVODASININ ESARETİ.....	172
HUDUTLARDA ALINAN TERTİBATLAR.....	173
BELGRAD MUHASARASI.....	175
MAĞLUBİYET VE BELGRAD'IN DÜŞMESİ.....	177
RUMELİ'DE DURUM.....	179
SULH ÇALIŞMALARI.....	181
PASAROFÇA ANTLAŞMASI.....	183
YENİ BİR DÖNEM: LÂLE DEVRİ.....	184
MATBAA.....	189
KİLİSE'DEN OSMANLI SARAYI'NA: İBRAHİM MÜTEFERRİKA.....	192
İRAN'DA DURUM.....	195
ÜÇ CEPHEDE İRAN HAREKÂTI.....	197
TEBRİZ'İN ZAPTI.....	198

KİRMANŞAH VE HEMEDAN'IN ZABTI	199
EŞREF ŞAH İLE MUHAREBELER	201
ŞİRVAN'DA KARIŞIKLIK	203
RUSLARLA MÜZAKERELER	205
İRAN'DA YENİ MÜCADELELER	209
PATRONA İSYANI.....	211
İHMAL VE GEVŞEKLİĞİN SONU!	213
İŞİNİ KENDİN GÖR!.....	217
VEFATI VE ŞAHSİYETİ	219
NECİB ŞAİR!.....	222

BEŞİNCİ BÖLÜM

I. MAHMUD HAN.....	225
TAHTA ÇIKIŞI.....	227
ASİLERİN TEMİZLENMESİ.....	229
YENİ İSYAN.....	233
İRAN CEPHESİNDE SERİ ZAFERLER!.....	236
AHMED PAŞA ANTLAŞMASI.....	238
NADİR ŞAH'IN BAĞDAT KUŞATMASI.....	239
İRAN'LA SULH	242
SİNSİ İTTİFAK VE OSMANLI-RUS SAVAŞLARI	244
AVUSTURYAYA ÜST ÜSTE DARBELER!.....	246
I. MAHMUD HAN'IN BELGRAD ÜZERİNE DUASI..	248
FERMAN-I ŞAHÎ.....	251
MADEMKİ BEN HAYATTAYIM.....	256
NADİR ŞAH'LA SAVAŞLAR VE SULH	257
VEFATI VE ŞAHSİYETİ	261
HAZİNEYE UZANAN ELLER YANAR!	265
ISLAHATLAR VE İMAR FAALİYETLERİ	267
ŞAİR "SEBKATİ"	268
BİBLİYOGRAFYA.....	271
DİPNOTLAR	275
İNDEKS.....	283

BİRİNCİ BÖLÜM

II. SÜLEYMAN HAN

“Seni kendime veziriazam ve vekil-i mutlak tayin ettim. Şer‘-i şerif üzere hareket edip hilafından sakın. Allah’ın rızasında olalım. Kırk yıldır bir karanlık yerde mahpus ve hayattan meyas iken yeniden dünyaya gelip gözüm açtım ve âlemi herc ü merc (karışık) buldum. İki eteğimizi belimize çalıp din ü dünyamıza hayırlı olan işlerde bulunup gereği gibi ibadullaha hizmet edelim.”

TAHTA GEÇİŞİ

Sultan IV. Mehmed Han seferde bulunan ordunun isyanı neticesinde 8 Kasım 1687 tarihinde tahtından alaşağı edilmişti. Yerine o zaman hanedanın en yaşlı üyesi bulunan II. Süleyman'a biat edilmesi kararlaştırıldı.¹ Şehzade Süleyman IV. Mehmed'in saltanatı süresince Şimşirlik denilen bölümünde sıkı denetim altında mahpus yaşamıştı. Darüssaade Ağası Ali Ağa Şimşirlik'e giderek ağabeyinin hal'ini bildirdi ve kendisini cülus için davet etti. Böyle bir durumu mümkün görmeyen şehzade, öldürüleceğini düşünerek, "Ağa! İza-lemiz emrolunduysa söyle, iki rekât namaz kılayım. Kırk yıldır her gün ölmektense bir gün evvel ölmek yeğdir," dedi. Darüssaade ağası ise, "Benim şevketlü padişahım! Korkmayın, vallahi ve billahi zarar maksadına gelmedim. Cümle vezirler, ulema ve ocaklı kullarınız sizi padişah edip teşrifinizi bekliyorlar," dedi ise de Şehzade Süleyman Darüssaade Ağası'na bir türlü inanmadı. Bunun üzerine yanlarında bulunan küçük kardeşi Şehzade Ahmed'in kendisine cesaret verip, "Buyurun, korkmayın. Ağa yalan söylemez," demesi üzerine dışarı çıktı. Darüssaade Ağası kendisine bir samur kürk giydirdi ve biat merasimine götürdü. Kaide-i Osmanî üzere Babüssaade önündeki tahta cülus ederek, hazır bulunan devlet adamlarının biati üzerine kırk yedi yaşında iken Osmanlı hükümdarı oldu (8 Kasım 1687).²

Sultan Süleyman'ın tahta geçişinden sonra IV. Mehmed, iki oğ-
luyla birlikte, kardeşi Sultan Süleyman'ın kırk senedir bulunduğu
Şimşirlik dairesine gönderildi.

II. Süleyman'ın tahta geçmesinden bir gün sonra Sadrazam Si-
yavuş Paşa ordu ile Silivri'den kalkıp İstanbul'un Çırpıcı Çayırı'na
gelip konaklamıştı. O askerin ulufesini dağıtıp yerlerine göndermeyi
planlıyordu. Fakat ordu içindeki zorbalar askeri tahrik ederek Çırpıcı
Çayırı'ndan kaldırdı ve şehre girmesini sağladı.

II. Süleyman Han, Siyavuş Paşa'ya bizzat sadaret mührünü verirken, "Seni kendime veziriazam ve vekil-i mutlak tayin ettim. Şer'-i şerif üzere hareket edip hilafından sakın. Allah'ın rızasında olalım. Kırk yıldır bir karanlık yerde mahpus ve hayattan meyyus iken yeniden dünyaya gelip gözüm açtım ve âlemi herc ü merc (karışık) buldum. İki eteğimizi belimize çalıp din ve dünyamıza hayırlı olan işlerde bulunup gereği gibi ibadullaha hizmet edelim. Eşkiya def'ine (Ocaklı İsyanı'na) çare görüp dağıtasın," dedi.

Yeni padişah milleti ve devleti için iyi niyet ve güzel düşünceler içinde idiye de saltanat değişikliğine sebep olan zorbalar aynı görüşte değildi.

Nitekim asi elebaşlarından Fetvacı Ahmed Çavuş ve Küçük Mehmed'in teşvikiyle harekete geçen sipahi zorbaları İstanbul'da çarşı pazarı yağmalamaya başladı. Atmeydanı'nda toplanmış sipahiler gecikmiş ulufelerinin hemen ödenmesini istiyordu. Sadrazam birikmiş ulufe için yeterli nakit para bulunmadığından ulufelerin belirli aralıklarla ödeneceğini bildirdi ise de dinletemedi. Artık söz ayağa düşmüştü.

Hazinede para olmamasından dolayı Enderun Hazinesi'nde (İç Hazine) ne kadar altın, gümüş, kap kakak, kılıç vs. varsa para basılmak üzere darphaneye gönderildi. Ancak yine de yeterli nakit olmadığından varlıklı kimselerden "imdadıyye" adı ile vergi alınması kararlaştırıldı ve tahsili için zorbalar görevlendirildi. Bundan dolayı pek çok kimse zulme uğradı.

Sonra ulufe bahanesiyle çarşıları yağmalayıp Sultan Ahmed Meydanı'nda (Atmeydanı) toplandılar. Maaşlarıyla beraber cülus bahşişi, terakki, gulâmiyye ve veledes istediler. Hazinede ise para yoktu.

İSTANBUL'DA KARIŞIKLIK

Veziriazam ocak ağalarıyla zorba başları kendi sarayına davet ederek vaziyeti anlattı ve yalnız ulufe ile terakki (zamm-ı maaş) verilebileceğini fakat cülus bahşişi verilmesine malî imkân olmadığını ve cülus bahşişine mukabil bir miktar zam yapılabileceğini

söyledi. Israr ederlerse sadarettten çekileceğini beyan etti. Toplantıda bulunanlar bunu kabul ettiler. Sipahiler veziriazamın teklif ettiği cülus bahşışine bedel beşer akçe terakkilerine birer akçe zammı kabul edip almaya başladılar.

Fakat bu defa da yeniçeri zorbalarından Canikli Fetvacı Hüseyin Çavuş ile arkadaşı Burgazlı Hacı Ali, Yeniçeri Ağası Cadı Yusuf Ağa'nın bazı zorbaları öldürdüğünü haber alarak bu vesile ile yeniçeriyi tahrik ettiler. Kanun üzere üçer bin akçe cülus bahşışı ve birer akçe terakkimizden vazgeçmeyiz diye toplanıp ağalarını öldürmek istediler. Paşakapısı'nda maaşlarını almakta olan süvarileri de kendilerine uydurdukları gibi cebecileri de ele aldılar. Onların da isyanları ve yağmaları üzerine çarşı ve pazarlar kapandı.

Veziriazam Siyavuş Paşa, söz verdikleri halde tekrar ayaklanmalarının sebebini sordu. Yeniçeri ağasıyla kul kethüdasının aleyhinde, "Fazıl Mustafa Paşa bize cülus in'amı ve sair haklarımızın verilmesini men edip izalemizi kasdeylemiş. Babası ve karındaşı ceddimizi kırıp ocağımıza incir dikti. İlmiyle âmîl değil, görevlerinden alınsın," dediler. Fazıl Mustafa Paşa, padişahın şefaatiyle yerinde kalırken Yeniçeri Ağası Cadı Yusuf Ağa azledilerek yerine padişahın silahdarı Cerrah Mustafa Ağa tayin edildi. Ocaklıyı ayaklandıran Fetvacı Hüseyin, ocak başçavuşu yapıldı ve kısa bir müddet için isyan bastırıldı.³

Ocaklıların İstanbul'a geldiklerinin yirmi üçüncü gününde dördüncü ayaklanma patlak verdi. Bu isyanda özellikle defterdar olmak isteyen Kifrî Ahmed Efendi'nin parmağı vardı. 4 Aralık 1687'de bütün ocaklılar bir yere gelip bir kez daha karışıklık başlattılar. Çarşı ve dükkânlar tekrar kapandı. Ocakların maaşları verildiği sırada evvela defterdarın ve sonra veziriazamın saraylarına gidip taşıyarak bunları kaçırdılar. Yeniçeriler, "Bizim bakiyye bahşışimiz verilmedi," ve sipahiler, "Bizim bölüklerimiz devr olmadı," derken cebecilerle topçular da, "Bizim de ulufe ve bahşışlerimiz ihsan olunmadı," diyerek feryada başladılar. Bu acı hadiseleri, vakaların şahidi olan Fındıklılı Mehmed Halife şöyle nakletmektedir:

“Sokaklarda öylesine izdiham oldu ki vasfa gelmez. Şehirde kimse dışarı çıkamaz oldu. Alım satım bertaraf olup halk bir derde müptelâ oldu ki tasavvuru imkânsızdır. Mesela çarşı pazarda halkı cebren soymaya ve nicelerini öldürmeye başladılar. Zorba askerler zapt u rapttan kalıp zabitlerin dinlemez, sözlerin tutmaz ve karşı duranları öldürür oldular. Meselâ beş, on rezil ellerinde birer testi şarap aralarından birini bir eşeğe bindirip sairleri etrafını alıp halka karşı şarap içerek çarşı, pazar gezerler ve bir ehl-i ırz adamı tutup cebren, ‘İç şu şarabı,’ diye teklif ederlerdi. Hangi birisin yazalım âlem haraba varıp herc ü merc oldu. Hâsıl-ı kelâm eşkiya ve asker veziriazam sarayına dolup nara vurdular, ‘Defterdar bu kadar gündür ulufe ve bahşişimizi tahsil edip vermedi istemeziz,’ diye bağıştılar. Meğer ki bu fitnenin sebebi Kifrî Ahmed Efendi imiş. El altından ocaklıya akçeler verip, beni defterdar edin, üç güne dek cümle ulufe ve bahşişinizi vereyim deyu vaad eylemiş.”⁴

Neticede zar zor ocaklının ulufe, bahşiş ve terakkileri verildi. Bundan sonra veziriazam ocak ağalarıyla zorbabaşları davet ederek, “Bakin ağalar, her ne murad ettiniz ise aldınız. Padişahımızın emri bundan sonra cemiyet yapmayıp şehirli ve yerli askerden başka kimse kalmayıp herkesin vilâyetine gitmesidir,” diye hükümdarın iradesini kendilerine bildirdi. Hepsi söz verip dağıldılar. Fakat bu da geçiciydi.

Kaldırım kabadayısı olan ocaklılar İstanbul’da, her türlü şenaati işlerken Avusturya ordusu, kaleleri işgal ede ede Belgrad’a doğru pervasızca ilerlemekteydi.

PADİŞAHA ASİ Mİ OLDU? DÜŞMANA KAL’A MI VERDİ?

Öte yandan divanda ikinci vezir bulunan Fazıl Mustafa Paşa, babasının kölesi ve eniştesi olan Siyavuş Paşa’nın idaredeki aczinden ve zorbaların ortalığa bela olup sık sık isyan etmelerinden bıkarak kendisine, “Bu eşkiyaya niceye dek yüz verirsin. Bunları birer sebeple İstanbul’dan dağıt. Sonra ağır ağır haklarından gel. Mademki devlet işleri zorbaların ellerindedir, sana asla sadarete

istiklâl, huzur ve rahat vermezler. Sipah zorbalarının işini çözmek kolay. Önce yeniçeri eşkıyasını ağalarına kırdır; sen uzaktan seyirci ol,” diyerek çözüm bulmaya teşvik etti.

Bunun üzerine Siyavuş Paşa, Yeniçeri Ağası Cerrah Mustafa Ağa'yı Tunus valiliğine naklederek yerine Sekbanbaşı Harputlu Ali Ağa'yı getirdi.

Harputlu Ali Ağa, padişahтан aldığı hatt-ı hümayun üzerine ocak zorbalarını temizlemeye başladı ise de maksadı duyulduğundan asıl fitne başı olan Fetvacı Hüseyin Çavuş ile Hacı Ali ocaklıyı tahrik ile yine bir isyan vücuda getirdiler. Bunlar, “Köprülü oğlu ile yeniçeri ağasını istemeyiz, sürgün edilsinler. Yoksa evlerini basıp kendilerini öldürürüz,” diye ayak dirediler. Veziriazama da, “Bunlar bizim aleyhimizedir. Seni kandırıyorlar. Bütün ocak ağalarının değişmesini isteriz,” diyerek ısrarcı oldular. Neticede Fazıl Mustafa Paşa'nın Boğaz Hisarı'na sürgün edilmesine muvaffak olup yeniçeri ağasının kendilerine bir fenalık yapmayacağına dair yeminle verdiği söz üzerine onu yine ağalıkta bıraktılar. Fakat diğer ocak ağalarının her birini değiştirttiler ve istediklerini görevlere getirttiler.

Buna rağmen zorba başılar, Köprülü Fazıl Mustafa Paşa'nın sürgün edilmesiyle ona karşı olan düşmanlıklarını tatmin edemediler. Fetvacı Çavuşu ile Deli Piri Ağa ve Tekeli Ahmed adlarındaki zorbalar Fazıl Mustafa Paşa'nın katli için Şeyhülislam Debbağzâde Mehmed Efendi'den fetva istediler;⁵ fakat şeyhülislam, “Cürümü nedir? Padişaha asi mi oldu? Düşmana kal'a mı verdi? Düşmandan yüz çevirip bozgunluğa mı sebep oldu? Söyleyin! Allah'ın emri ve peygamberin şeriatı üzere sizin fetvanız verilmelidir ki, hem padişaha asi oldunuz ve hem nice bî-günah ümmet-i Muhammed'i soyup vilâyeti haraba verdiniz; ben anın hakkında fetva veremem; veren var ise benden izin,” deyip hepsini kovdu.

Bunun üzerine zorbalar veziriazama gidip şeyhülislamın azlinde ısrar eylediklerinden Debbağzâde azlolunarak yerine zorbaların istediklerini nakibüleşraf olan sabık Rumeli Kazaskeri Erzurumlu Seyyid Feyzullah Efendi tayin edilip veziriazamanın ricasıyla Köprülüoğlu'nun katlinden bir defa daha vazgeçtiler.⁶

ÂLEMİ HARABA VERDİNİZ!

Karışıklıkların önü alınmadıkça bizzat işlerin elebaşları da rahatsız olmaya başlamıştı. Nitekim ocak elebaşısı Fetvacı Hüseyin, gidişin iyi olmadığını takdir ederek daima tahrik ettiği ocaklının gemi aزیya alıp zapt edilemeyecek bir hale geldiğini görünce veziriazama gelerek, “Orduyu sefere çıkaralım. Bu azgın tayfayı cenkte top ve tufenge yedirelim,” demeye başladı. Fakat sefere hareket için para yoktu. Nihayet ocaklıdan birer altın alınmak ve İstanbul ile Edirne ve Bursa’ya salgın yapılarak para bulmak çareleri kararlaştırılarak emirler gönderildi. Veziriazam Siyavuş Paşa serdar tayin edildi. Ocakların sefere hareketleri için ağır bir hatt-ı hümayun çıktı. Padişah bu hatt-ı hümayununda şöyle diyordu:

“Siz ki veziriazam ve yeniçeri ve sipahi ve cebeci ve topçu kullarımsınız. Cümledenize selâm, dualar ederim. Bir süredir payitahtımızda ve Rumeli ve Anadolu’da halkı ateşlere yakıp âlemi haraba verdiniz. Bu devlet padişahlığın yoksa size mi sipariş ettiler. İçeride ve dışarıda mansıplarımızda olan ocak ağalarını istediğiniz gibi değiştirdiniz. Gün geçmez ki çıkardığınız karışıklıklardan şehir-i İstanbul’u berbat edip zengini fakir ve fakiri zelil oldu. Bir alay ibadullahın ırzların pâymal ve âleme rüsvây eylediniz. Yoksa size dünyada cevap verir yok mu? Bugünden sonra bu fena hallerden el çekip hayır duamı alınız. Yoksa bedduama uğrarsınız. Veziriazamı serdar tayin ettim. Sefere âmâde olup gönül birliği ile din-i mübin, uğur-ı hümayun ve hizmet-i ibadullahta bulunasız vesselam.”

Hatt-ı hümayun okununca hepsi itaat edeceklerini söyleyerek dağıldılar.

Ocaklıları kendi menfaatleri için tahrik edenler, yeniçerilerden Fetvacı Hüseyin Çavuş, Hacı Ali ve sipahilerden Deli Piri ile Tekeli Ahmed isimlerindeki şahıslardı. Ocak ihtiyarları ocağın bu hale gelmesinde bunların sebep olduklarını söyleyerek Yeniçeri Ağası Harputlu Ali Ağa’yı bunların haklarından gelmeye teşvik ettiler. Kendisine yardımda bulunacaklarına yeminlerle vadettiler. Bunun üzerine yeniçeri ağası, sekbanbaşı ve kul kethüdasını da ele alarak bu iki şahsı öldürmeye karar verdi; fakat casus vasıtasıyla Fetvacı

Hüseyin bunu haber alınca o da yeniçeri ağasını öldürmek üzere hareket etti. Bunu da Fetvacı'nın yanında bulunan yeniçeri ağasının casusu duyarak gelip ağaya haber verdi.

Fetvacı Hüseyin daha evvel davranarak büyük bir kalabalıkla ağa kapısına geldi. Yukarı pencereden ne için geldiği sorulunca Belgrad'a gidecek askerin yiyecek masrafını almaya geldiğini söyledi. Bunun üzerine yeniçeri ağası, "Benim sözüm senettir, her ne murad edersen makbuldür. Cemiyetini dağıt, yukarı yalnız gel," dedi. Fetvacı getirdiği kalabalığı dağıtarak dört çuhadarıyla yukarıya, ağanın yanına çıktı. Yeniçeri ağası, "Benim senden çektiğim nedir?" diyerek maiyetine emredip öldürttü. Ardından başını kestirip sokağa attırdı ve gelip vaziyeti sadrazama bildirdi.

Siyavuş Paşa bundan memnun olmayarak, "Allah belanı versin, sana kim dedi? Fetvacıyı öldürmenin şimdi zamanı mı idi? Sefer yaklaştı, ortalığın fitnessi sükûn bulmadan ne vardı bu küstahlığı edecek a zalim," diye yeniçeri ağasına çıkıştı. O da, "Bu işi ocak ihtiyarlarının kararıyla yaptım. Olan oldu, giden gelmez," diye diğer zorbaları da temizlemek üzere ferman alıp gitti.

Fetvacı'nın katli çuhadarları tarafından sipahi zorbalarına haber verildiği gibi bunlar derhal Atmeydanı'nda toplanıp yeniçerilere haber gönderip davet ettiler. Yeniçeri Ağası Harputlu Ali Ağa doğru kışlalara gidip, "Padişahımızın fermanıya Fetvacı Hüseyin katlolundu. Diğer zorbalar da temizlenecektir, buyurun," demesine kalmadı zorbaların tahriki üzerine Ağaya kılıç üşürüp parça parça ettiler. Kanlı gömleğini Atmeydanı'na sipahilere gönderdiler. Sipahiler de Atmeydanı'ndan kalkıp yeniçerilerin yanlarına geldiler. Böylece fesat ehli tekrar toplanmış oluyordu.⁷

SİYAVUŞ PAŞA'NIN ŞEHİT EDİLMESİ

Yeniçeriler Harputlu Ali Ağa'yı katlettikten sonra evvela eski ağaları olan Cerrah Mustafa Paşa'yı zorla yeniçeri ağası yaptırıldı. Ardından zorbabaşı Hacı Ali Ağa'nın tahriki üzerine veziriazamın sarayına yöneldiler.

Küfürler savurarak önlerine düşen Hacı Ali ile birlikte yürüyen asiler veziriazam sarayına gelip orayı kuşattıktan sonra içeri girip divanhane sine kadar çıktılar ve kendisine, “Seni veziriazamlığa kabul etmeziz, mührü ver!” diyerek bağırırmaya başladılar. İçeri girenler saraydan dışarı atılıp kapılar kapandı ise de dışarıda naralar atılıp tehditler savrulmaya devam ediliyordu. Siyavuş Paşa'nın yanında bulunan devlet erkânıyla ulema kendisine, “Bunların arasından çıkmak kolaydır, saraya gidip sancak-ı şerifi çıkaralım, gailelerini def ederiz,” dedilerse de o, bu teklifi kabul etmedi ve, “Geçen gün huzur-ı hümayuna vardığımda padişah hazretleri beni azarlayıp, ‘Sen de zorbasın,’ dedi. Ben hünkârdan emin değilim. İhtimaldir ki kendi ayağımla tuzağa düşmek gibidir. Zorbalar galebe ederlerse göz göre göre beni içeride katlederler. Allah'ın emr-i şerifi ne ise razıyız ve her ne kaza gelirse burada gelsin,” diyerek maiyetini silahlandırdı.

Zorbalar dışarıda tüfenkler atıyor ve, “Mührü gönder, şimdi sarayı yakacağız,” diye bağırıyordu. Akşam geçmiş ve kalabalık artmıştı. Veziriazam mührü vermek istemeyerek, “Beni veziriazamlığa zorla getirdiler. İstemiyorlarsa yarın sabah mührü bana veren padişaha teslim ederim. Ölürüm, sağ iken onlara mührü teslim etmem, ellerinden geleni yapsınlar,” diye Rumeli kazaskeri ve çavuşbaşı ile haber gönderdi. Bunun üzerine asiler, “Eğer ölmek istemiyorsa iyilik ile mührü göndersin. Yarın padişaha arz edip tekaüt mü yahut mansıp mı ister ne murad ederse şefaet edip alıverelim,” sözleriyle çavuşbaşını yolladılar. Fakat Paşa, “Mührü padişaha teslim ederim,” diyerek eski sözünde ısrar etti.

Bunun üzerine asiler bizzat padişaha müracaat ederek Özi Muhafızı Bozoklu Mustafa Paşa'nın sadaretine ve o gelinceye kadar Nişancı İsmail Paşa'nın vekâlet etmesine dair hatt-ı hümayun alıp kethüdasıyla kendisine bildirdiler. Siyavuş Paşa da mühr-i hümayunu şeyhülislam vasıtasıyla zorbalara yolladı. Bunlar mührü görünce sevinip sadrazam gelinceye kadar kendisinde durmak üzere şeyhülislama verdiler.

Artık meydan beş, altı bin kişi ile Hacı Ali'ye kalmıştı. Siyavuş Paşa hakkındaki kinini meydana koyan Hacı Ali, eski veziriazamı

öldürmek istedi. Oturduğu saraya kurşun yağdırmaya başladılar. Yanındaki devlet erkânı saraydan ayrıldıktan sonra binayı ateşe verdiler, “Hani bizim fetvacımız, bizim elimizden sana kurtuluş yoktur,” diye haykırıyorlardı. Siyavuş Paşa cesur ve pervasız bir zattı. “Benim işim Allah’a kaldı. Ekmeğim size helâl olsun, hizmet bu kadar olur, gidebilen gitsin,” diye maiyetine izin verdi. Elli kadar kölesiyle sarayın harem kapısı önüne oturup önüne ok ve yay koyup kendisini müdafaaya başladı.

Hacı Ali zorbalarla kapıyı kırıp içeriye girdi ise de birkaç defa geriye püskürtüldü; Deveci Mustafa adında bir yeniçeri, paşayı göğsünden vurup diğerleri de kılıç üşürüp şehit ettiler. Harem-den içeriye girip kızlarını ve cariyelerini bağlayıp üzerlerindeki mücevheratı alarak haremde ne buldularsa yağmaladılar. Hatta tahta sedefkârî dolap ve pencere kapaklarıyla mobilyasını bile parça parça ettiler (Mart 1688).⁸

Köprülü Mehmed Paşa'nın kızı olan Siyavuş Paşa'nın hanımı, bu fecaat karşısında bayılmış, küpe ve bilezikleri zorbalar tarafından alınmıştı. Pek şişman olan hanımını kilime koyup götürürlerken paşanın akrabaları ve iyiliğini görmüş bazıları, “Bu hakareti düşman bile etmez,” diyerek müdahalede bulundular. Gerek bu hanımı ve gerek paşanın kızlarıyla cariyelerinden bulduklarını birer miktar para vermek suretiyle kurtardılar.

Zorbalar tarafından gazası tebrik edilen Hacı Ali kendi kendisini yeniçeri ağası tayin ettiği gibi Deli Piri sipahi ağalığını, Tekeli Ahmed silahdar ağalığını yakalamışlardı. Bunların bu keyfi tayinleri padişaha arz edildi. Sultan Süleyman, bunların kanun üzere tayin hil'atlerini gelip huzurunda giymelerini emretti ise de bir tuzağa düşmekten korkarak, “Biz saraya varmayız. Kaymakam paşanın hanesinde giyeriz,” diye cevap verdiler. Dedikleri gibi yapıldı.⁹

SANCAK-I ŞERİF ALTINDA

İstanbul halkı ve bilhassa esnaf takımı zorbaların edepsizliklerinden, yağma ve çapullarından dolayı pek müteessirdi. Ortada

dertlerini anlatacak bir hükümet de yoktu. Son hâdise bunları büsbütün çileden çıkarmıştı.

Yine sükûnetin temin edilip dükkânların açıldığı bir sırada bu zorbalardan bir kısmı yağlıkçı ve sipahi çarşılarını yağmaya başlamıştı. Dükkânının yağmalanıp mahvedildiğini gören esnaftan Yağlıkçı Emir isimli bir tüccar bir sırığın ucuna beyaz bir mendil bağlayarak, “Ümmet-i Muhammed’den olan sancak dibine gelsin,” diye bağırmaya başlayınca yüreği yanık olanlar sancak-ı şerif çıktı zannederek dükkânlar kapanıp zorbalara karşı mukabil bir hareket başladı. Kısa sürede büyüyerek Bedesten, Arasta, Saraçhane, Bitpazarı, Uzunçarşı ve diğer çarşılar esnafının da iştirakiyle bir anda beş, altı bin kişiyi bir araya getirdi. Bunlar sancaktar emir önlerinde olduğu halde gülbank çekerek saraya doğru yürüdüler. Yollarda düşmandan intikam almak isteyen sancak dibine gelsin diye ilan ede ede saraydan içeriye girdiler, mevcutları on iki bini aşmıştı. Önlerine çıkan kapıcılar kethüdasını zorba zannıyla paraladılar.

Sarayın Orta kapısı kapanmıştı. Bunlar gülbank çekip padişahın sancak-ı şerifin çıkarılmasını istediler ve, “Eşkiya elinden el-aman! Bir âdil padişahsın. Hakkımızı hak et! Şerlerinden bitâb kaldık. Ehl ü iyalimiz dağıldı! Mal ve mülkümüz gitti! Ölümü ihtiyar ettik! Sancak-ı şerifi ihsan buyurun, eşkiyayı kiralım. Ya biz burada ölürüz veya sancak-ı şerifi çıkarırız,” diye içeriye haber gönderdiler.

Sultan Süleyman fitnenin daha da büyümesinden endişeliydi. Maksatlarını sordu. Halk padişaha, “Hünkârım iş gecikirse Ağa Kapısı’nda zorbalı silahlanırlar ve gelip bizi kırarlar,” dediler. Sadaret kaymakamı, vezirler devlet ricali ve ulema saraya davet edildiler. Zorbalı bu hali duyunca yüreklerine korku düştü. Vaziyeti anlamak üzere gönderdikleri casus bilinerek paralandı. Bostancıbaşı ile bostancı hasekisi zorbalıların adamları olduklarından sancak-ı şerifi çıkarttırmak istemiyorlardı. Nihayet hükümet erkânının ve ulemanın gelmesi üzerine uzun münakaşalardan sonra sancak-ı şerifin çıkarılmasına karar verildi. Sadaret kaymakamı ile kapı ağası zorba başlıardan aldıkları tehdit haberleriyle zahiren sancağın çıkarılmasını uygun görmüyorlardı. Nihayet çıkarılan sancak-ı şerif

sarayın Orta Kapısı üzerindeki bedene kondu. Padişah, “Cümle kullarıma selam ederim, zorba şakileri üzerine sancak-ı şerifi çıkardım. Ümmet-i Muhammed’den olan sancak altına toplansın, gelmeyen kâfir ve avradı boştur,” diyerek ocaklıyı ve halkı sancak-ı şerif altına davet etti.¹⁰

Süleymaniye Meydanı’nda toplanmış bulunan beş yüz kadar zorba sancak-ı şerifin çıktığını haber alınca, telaşa düştüler. İçlerinden Deli Piri, “Şeyhülislam ile kazaskerler ve sadaret mührü yanımızdadır,” diyerek Tekeli Ahmed’in sadrazam ve kendisinin sadaret kaymakamı ve Hacı Ali’nin de yeniçeri ağası olmasını teklif etti. Böylece kendince bir hükümet kurmak istemişti. Fakat bu esnada sancak-ı şerif altına davet hatt-ı hümayunu gelince Sekbanbaşı Koca Mahmud Ağa ile Kul Kethüdası Bekir Ağa gelen emre itaat ile ocak ihtiyarları ve oradaki yeniçerilerle birlikte hemen kalkıp saraya gittiler. Eski odalardaki yeniçeriler de çorbacı ve odabaşlarıyla beraber sancak-ı şerif altına toplandılar.

Zorbabaşı Hacı Ali, sancak-ı şerif altına gidenleri çevirmek isteyerek yüz kadar atlı ile arkalarından gitti ise de muvaffak olamadığı gibi kendisi halk tarafından tanınarak üzerine hücum edilmesi üzerine canını zor kurtararak ağa kapısına kaçabildi.

Zorbalara ise, zor durumda kalıp şaşkınlıklarından ne yapacaklarını bilemeyip çeşitli planlar yaptılar. Kimisi, “Padişahı indirelim, küçük biraderi Sultan Ahmed’i tahta çıkartalım.” Kimisi ise, “Sultan Mustafa’yı oturtalım,” dediler. Bir kısmı, “O gazaplıdır, cümlemizi kırar,” diyerek karşı çıkınca bir kısmı da, “Tatar hanını getirelim. Osmanlı tahtına oturtalım ve cümle şehzadeleri, saray halkını kiralım,” diyerek delice tekliflerde bulunuyorlardı. Bu hay huy içerisinde bir neticeye varamadılar. Padişah tarafından mühr-i hümayun birkaç defa talep olunmuşsa da göndermemişlerdi.

Sarayda toplananlar ise Kaymakam Nişancı İsmail Paşa’yı sadrazam, Debbağzâde’yi şeyhülislam tayin ettirdiler. Karışıklığın suhuletle halledilebilmesi için ileri gelen zorbalara taşrada görevler çıkarıldı. Hacı Ali’ye Bosna valiliği, Deli Piri’ye Bursa ve Tekeli, Ahmed’e Karesi (Balıkesir) sancakları tevcih olundu. Yeniçeri ağalı-

ğına halkın temsilcisi olan peşkir oğlanı Bosnalı Hasan Ağa getirildi. Saray, o gece içeriden bostancılar ve dışarıdan cebecilerle topçular tarafından muhafaza olundu. Sarayın Hasbahçe'sine gelen tersane halkı da Galata'yı muhafazaya memur edilmişti. İstanbul, sekbanbaşı ve kul kethüdasının da kol gezmesiyle geceyi sükûnet içinde geçirdi.

Bu arada mührü getirip teslim eden eski şeyhülislam Feyzullah Efendi, IV. Mehmed yanlısı olma ihtimali üzerine memleketi Erzurum'a gönderildi. Bundan sonra zorba bölükbaşı ve yardımcılarının öldürülmelerine dair fetva çıkarıldı. Eşkıya her tarafta takip ve tedip edilmeye başlandı.

Zorbabaşı olan Hacı Ali, Bosna valiliğini kabul etmeyerek ocaktaki kendi odasına gelip, "Kara çizmeli bir garip yeniçeriyim," diye ocağa iltica eyledi. Kendisine yeni ağa tarafından tekaütlük teklif edildi ise de kabul etmeyerek saklandı. Sonunda Fatih civarında bir kadının evinde saklı iken yakalanıp kapı arasında boğuldu.

Sipahi ağalarından Deli Piri Aksaray'da tutulup sürüklene sürüklene saraya getirilerek daha Orta Kapı'ya sokulmadan parçalandı. Yeniçerilerin yeni odalarında yakalanan Tekeli Ahmed de kapı arasında boğuldu. Daha sonra ikinci ve üçüncü derecedeki zorbalar temizlendi.¹¹

Böylece IV. Mehmed'in hal'ini müteakip İstanbul'a gelen Kapıkulu Ocakları'nın zorbalıkları, 1687 Kasım ayından 1688 Mart ayına kadar dört ay sürmüş ve zorba tahakkümü devresi sona ermiştir.

CEPHELERDE DURUM

Zorbaların kaldırılması ile birlikte devlet tedbirler almaya ve yaraları sarmaya çalıştı. Rumeli'deki büyük toprak kaybı, özellikle Mora'nın tamamen Venediklilerin eline geçmesi devletin avarız, nüzul ve cizye gibi vergilerinin azalmasına neden olmuştu. Ayrıca Anadolu'da devam eden eşkıyalık hareketleri de reayanın dağılmasına ve hazine gelirlerinin azalmasına yol açmıştı.

Devam eden seferlerin masrafları yanında, II. Süleyman Han'ın tahta çıkışı ile birikmiş ulufelerin ödenmesi ve cülus bahşisi dağıtılması devlet hazinesini tamamen kurutmuştu. Serhat kalelerinin de

durumu oldukça kötüydü ve buralardan da şikâyetler yağmaktaydı. Yeni sefer hazırlığı için devlet ileri gelenleri birtakım mali tedbirler aldı. Ayrıca Defterdar Fındık Mehmed Paşa'nın çabalarıyla çeşitli isimler altında yeni vergiler konuldu.

İstanbul'da yeni birtakım mali tedbirler alındı ise de bunlar hazinenin ihtiyaçlarına cevap vermiyordu. Hazine sıkıntısını gidermek için yapılan asıl önemli tedbir ise, bakırdan mangır denilen paranın basılarak paranın kıymetinin düşürülmesiydi. Paranın değerinin bu şekilde düşürülmesi ticaret erbabının hoşuna gitmemişti. Nitekim dışarıdan İstanbul'a gelen tüccarlar, mangır kabul etmiyorlar ve mangır yüzünden İstanbul'a mal satmaktan çekiniyorlardı. Bundan dolayı kıtlık ve hayat pahalılığı da artmıştı.

İstanbul'da bu hadiseler cereyan ederken, Balkanlar'daki bazı kalelerin düştüğü haberleri geliyordu.

Budin'in kaybindan (1686) sonra da Eğri Kalesi uzun süre şanlı müdafaasını devam ettirdi. Ancak Türk kuvvetlerinin Macaristan'ı tamamen boşaltması ve Tuna güneyindeki memleketleri müdafaa mecburiyetine düşmesi ile birlikte kalenin artık hiçbir şekilde yardım alma ihtimali kalmamıştı. Oysa kaleleri savunan askerin en büyük düşmanı açlıktı. Eğri Kalesi muhafızları bunun acısını fazlasıyla çektiler. Sekiz ay çetin bir direnişle düşmana karşı koyan Eğri askerleri açlıktan perişan oldu.

Öte yandan Avusturya orduları cebren girdikleri yerlerde Müslüman ahaliyi Budin'de olduğu gibi korkunç katliamlara tâbi tutuyorlardı. Açlıktan ölümler başladığında muhafızlar, kaledeki Türk kadın ve çocuklarının hayatını düşünerek 14 Aralık 1687'de 91 yıllık bu Türk yurdunu gözyaşları içinde General Caraffa'ya teslim ettiler.¹² Teslim edildiğinde Eğri'de kırk yedi cami ile birçok mektep, medrese ve kütüphane mevcuttu. Teslim alınınca kalenin en yüksek yerine bir haç dikildi. Şehirde Türk devrinden kalma, 1829'da tamir ettirilen, 35 metre yüksekliğinde ve kaidesi on dört köşeli bir minare vardır.¹³

İstoni Belgrad Kalesi'nde de durum farksızdı. Burası da müdafilerin bir kısmının açlıktan ölmesi üzerine dört aylık bir müdafaadan sonra vire ile teslim edildi (9 Mayıs 1688). Osmanlıların İstoni Belgrad (Beyaz Kale) diye isimlendirdikleri şehir 145 yıllık Türk yurduydü. 16 ve 17. asırlarda cami, mescit, mektep, medrese, hamam ve çarşıları ile tam bir Türk şehri hüviyetindeydi. Bütün bu eserler Avusturyalıların şehre girmesi ile birlikte büyük bir yıkıma tâbi tutulacaktı.¹⁴

Bu kaleleri, Kuzey Macaristan'da çevreyle bağlantısı kalmayan Lipova, İlok, Varad, Lugoş, Kuzey Karpatlar'da bulunan Munkacs ile Sava Nehri'nin güney ve kuzeyinde bulunan Derbend, Gradişka, Seddü'l-İslam ile Eski ve Yeni Obraca kaleleri takip edecekti.

Yine bu esnada Temeşvar Muhafızı Gürcü İbrahim Paşa kale muhafızlarına eziyet ettiği için asker tarafından katlolunmuş ve yerine Diyarbakır Valisi Cafer Paşa tayin edilmişti. Bu suretle birbirini takip eden mağlubiyetler sebebiyle Avusturya cephesi pek nazik bir safha arz etmekte olup bu gidişle Belgrad'ın dahi elde tutulabileceği şüpheliydi.

LEHİSTAN CEPHESİ

Lehistan cephesinde ise Jan Sobieski'nin saldırıları devam ediyordu. Sobieski'nin hedefinde 1672 yılında ellerinden çıkmış olan Podolya eyaletinin merkezi Kamaniçe vardı. Bütün gayretini bunun için sarf etmekteydi. Fakat müdafilerin şiddetle mukavemeti ve Kırım kuvvetlerinin de Lehistan içlerine akınlar yapmaları sebebiyle isteklerine muvaffak olamıyorlardı.

II. Süleyman Han tahta çıktığında, Selim Giray'ı Kırım Hanlığı'nda bırakmıştı. Selim Giray Lehlilerin Kamaniçe üzerine saldırılarına karşılık ikinci oğlu Azamet Giray kumandasıyla Bucak ve Nogaylar'dan mürekkep otuz bin Tatar kuvvetini Lehistan üzerine sevk etti. Bu birlikler Kamaniçe'nin sağından süratle Lehistan'a girip İlbav yani Lemberg taraflarına kadar ilerlediler. Bazı palangaları zapt ve bazılarını tahrip ettikten sonra külliyetli ganimet malı alarak geri döndüler (Nisan 1688).

1688 Ağustos ayında Leh Kralı Sobieski büyük kuvvetlerle bir kez daha Kamaniçe üzerine yürüdü. Kaleyi dört taraftan sararak topla dövmeye başladı. Bu durum karşısında bir taraftan Özi Muhafızı Bozoklu Mustafa Paşa diğer taraftan Azamet Giray derhal birlikleriyle yardıma koştular. Azamet Giray, Mustafa Paşa henüz yetişmeden evvel hileli planlarla evvela Lehlilerin bir kısım kuvvetini üzerine çekip bozguna uğrattı. Bu arada Litvanya hatmanı kumandasında krala yardıma gelen diğer Leh kuvvetlerini de perişan ettikten sonra Kamaniçe'yi kuşatmış olan birliklere saldırdı. Bu durum karşısında Sobieski kaçarcasına kale önünden çekildi. Bu sırada Kamaniçe önüne gelmiş olan Özi Muhafızı Mustafa Paşa da Kamaniçe müdafilerinin maaş, yiyecek ve harp levazımını teslim ettikten sonra sancağına döndü.

Harbin başından beri Leh kuvvetlerinin Kamaniçe'yi almak için yaptıkları hareket her defasında boşa çıkmış olduğundan başka memleketleri Tatar kuvvetlerinin akınlarıyla harap olduğundan Leh askerleri, "İl ve memleket harap oldu," diye krallarını sulh yapmak için sıkıştırmaya başladılar. Lehistan hükümeti imparatorla birlikte sulh yapacağı için bu vesile ile Osmanlı Devleti'ni yoklamak isteyerek Kırım Hanı Selim Giray vasıtasıyla müracaat etmişti. Fakat hükümet bunların maksatlarının oyalama ve bu suretle harekâti gevşetmek olduğunu hissederek sulh yapmakta samimi iseler salâhiyetli kefillerini alınız diye Kırım hanına cevap yazdı.

Bunun üzerine Kili'de bulunan Selim Giray, Lehlilerin sulh teklifi için gönderdikleri elçiye, "Siz inanılmaz döne bir milletsiniz. Hangi taraf ağır gelirse o tarafa geçersiniz. Mademki sulh istiyorsunuz, Devlet-i Aliyye'nin kapısı açıktır. Her sene verginizi vermek ve muteber bir rehin göndermek şartıyla tavassut ederim," diye cevap verdi. Ancak tam bu sırada Rusların da savaşa dâhil olarak mühim bir kuvvetle Kırım üzerine yürüdükleri haberini aldı. Leh elçisini nezaret altında aldırırken kendisi birlikleriyle süratle Kırım'a döndü. Bu gelişmeler Lehlilerle yapılabilecek anlaşma görüşmelerini kesmişti.¹⁵

1689'da Lehistan kuvvetleri yine Kamanıçe üzerine yürümüşlerse de Kale Muhafızı Kahraman Paşa'nın şiddetli mukavemetiyle karşılaştılar. Yardımcı birliklerin gelmekte olduklarını haber alınca da kale önünden çekildiler.

ŞEHİTLER YURDU, DÜŞMANA VERİLİR Mİ?

II. Süleyman Han tahta çıktığı sırada Benefşe Kalesi hariç olarak Mora Yarımadası elden çıkmış bulunuyordu. Venedikliler Rumları da isyanlara teşvik ederek Orta Yunanistan'da süratle ilerlemeye başladılar. 1687 Eylül ayı sonlarına doğru Mora seraskerinin karargâhı olan Atina elden çıktı. Aynı yılın sonlarına doğru yeni karargâh İstefe (Tep)'de Venediklilerin eline geçti. Şimdi hedeflerinde Eğriboz vardı.

Venedik cephesindeki perişan vaziyet, Mora Seraskeri Divrikli Mehmed Paşa tarafından hükümete haber verildi. Bunun üzerine Divrikli'nin yerine Arnavud Koca Halil Paşa Mora seraskerliğine tayin olundu.

Maiyetine bir miktar yeniçeri verilen Koca Halil Paşa'nın asıl vazifesi Eğriboz Adası'na yardım edip onu istiladan korumaktı (Ocak 1688). Bu fena durum karşısında Osmanlı Devleti, Moralıların itaatini temin etmek, ayaklanmalarına mani olmak için oraya bir Rum beyi tayininin uygun olacağını düşündü. Yirmi seneden beri Galata zindanında mahpus bulunan Manyaslı Rum beylerinden Limbraki, adındaki Manyas reisini hapisten çıkarılıp Mora beyliğiyle Koca Halil Paşa'nın maiyetine gönderildi.

1688 yılı Haziran ayında Venedikliler, altmış iki kalyon, elli dört kıt'a Venedik, Papalık ve Malta kadırgaları, altı mavna, on sekiz tane isklavon firkatesi ve sair iki yüzden fazla donanma ile Mora'nın Anapoli Limanı'ndan çıkıp Atina Limanı'na geldiler. Kaptan Morozini buradan Eğriboz Kalesi hakkında malumat almak üzere bir papazı casus olarak kaleye gönderdi ise de ada muhafızı Çelebi İbrahim Paşa bu papazı yakalatarak düşman hakkında etraflı bilgi sahibi oldu. Bundan bir müddet sonra Venedik donanması da ada önünde gözüktü (19 Temmuz 1688).